

Наталя БІГУНОВА,

orcid.org/0000-0002-9460-9700

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
(Одеса, Україна) natalbig@ukr.net

КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОЦІНКИ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Стаття присвячена аналізу когнітивних процесів, що супроводжують породження й сприйняття оцінки. Оцінка видається багатоаспектною прагматичною когнітивною функційно-семантичною категорією. У запропонованій автором концепції категорія оцінки видається ключовою в процесах когніції та комунікації, вона корелює з соціолінгвальними характеристиками комунікантів, їх прагматичними намірами і впливає на їх мовленнєву поведінку. Наголошується, що оцінка характеризується вибірковістю: оцінювання певного об'єкту трапляється, якщо цей об'єкт потрапляє у ціннісне поле індивіда. В статті виокремлено опозицію «безоцінність» – «оцінність». «Безоцінність» є слідством байдужості індивіда до об'єкта: він не торкається сфери інтересів суб'єкта і тому не оцінюється їм ані в думках, ані в мовленні. Коли об'єкт потрапляє до сфери інтересів індивіда, обов'язково формується оцінне судження: позитивне, негативне, змішане. Це судження може залишитись невисловленим, а може вербалізуватись оцінним висловлюванням. Відносно норми в шкалі інтенсивності, в статті стверджується, що вона припадає не на середину шкали, а збігається з її позитивним полюсом, отже шкала оцінок видається асиметричною. Наголошується динамічність і безперервність оцінної шкали, рух у якій йде за наростанням або зменшенням інтенсивності оцінки. Скореговано такий аспект породження оцінного висловлювання, як його мотив. Описано випадки, коли оцінку суб'єкта, як правило, позитивну, змушує висловлювати сам об'єкт оцінки, а також соціальні ритуали, коли первинною є не оцінка, сформована у свідомості, а усвідомлювана потреба оцінки. У дослідженні запропоновано наступні варіанти співвідношення «оцінного судження» й «оцінного висловлювання»: оцінне судження дорівнює оцінному висловлюванню за знаком «+/-» і за інтенсивністю; оцінне судження не співпадає з оцінним висловлюванням щодо знаку «+ /-»; оцінне судження не є тотожним оцінному висловлюванню за ступенем інтенсивності; оцінне судження має місце, а оцінне висловлювання – ні; оцінне висловлювання формулюється без попереднього оцінного судження як ритуальна дія.

Ключові слова: категорія оцінки, оцінювання, оцінне судження, оцінне висловлювання, дискурс, лексичні засоби оцінки.

Natalia BIGUNOVA,

orcid.org/0000-0002-9460-9700

Doctor of Philological Sciences, Professor,
Head of the Department of Theoretical and Applied Phonetics of the English Language
Odesa I.I. Mechnikov National University
(Odesa, Ukraine) natalbig@ukr.net

COGNITIVE-COMMUNICATIVE PECULIARITIES OF EVALUATION IN ENGLISH-LANGUAGE FICTIONAL DISCOURSE

The article is devoted to the analysis of cognitive processes that occur in the minds of communication participants during the generation and perception of evaluative speech. Evaluation is seen as a complex multifaceted and multi-aspect pragmatic cognitive functional-semantic category. In the author's conception, the category of evaluation is seen as pivotal in both cognition and communication, it correlates with the sociolinguistic characteristics of communicants, their pragmatic intentions and determines their speech behavior. The article points up the selective character of evaluation: the very fact of evaluation indicates that the object of evaluation correlates with the evaluator's spheres of interest. The article highlights the opposition «evaluateness» - «non-evaluateness». In the case of “evaluateness”, a certain object presents no interest for the individual and therefore it is not evaluated. When an object gets into the individual's sphere of interests, an evaluative judgment is formed. It can be positive, negative or mixed. It can remain latent, or can be verbalized in an evaluative utterance. Regarding the norm in the intensity scale, the article argues that it does not coincide with the middle of the scale, but with its positive pole, thus the evaluative scale functions in the language as asymmetrical. Furthermore, such a crucial aspect of the production of an evaluative statement as its motivation has been corrected. Empirical data include speech episodes in which evaluation, namely positive evaluation, is forced by the object

of evaluation, as well as rituals in which it is not the cognitive evaluative process that goes first but the awareness of the need to produce an evaluative utterance as a component of a social ritual. The study offers the following variants of the relationship between “evaluative judgment” and “evaluative utterance”: an evaluative judgment equals an evaluative utterance in terms of the “+/-” sign and in terms of intensity; an evaluative judgment is different from an evaluative utterance in terms of the “+ / -” sign; an evaluative judgment is different from an evaluative utterance in terms of the degree of intensity; an evaluative judgment is formed, but an evaluative utterance is not produced; an evaluative utterance is produced as a ritual action without a prior evaluative judgment.

Key words: category of evaluation, evaluation production, evaluative judgment, evaluative utterance, discourse, lexical means of evaluation.

Постановка проблеми. У процесі пізнання та осмислення навколишнього світу людина не просто спостерігає за тим, що відбувається навколо неї, а й взаємодіє з об'єктами навколишнього світу, залучає їх до різноманітних когнітивних операцій, внаслідок чого виникають різні комунікативні реакції, емоції та оцінки. Оцінка вербалізується у великому розмаїтті мовленнєвої діяльності людини і має антропоцентричний характер, вивчення якого набуває все більшого значення в останні десятиліття.

Оцінка, яка традиційно розглядалась як логічна категорія, наразі вивчається як фактор, який формує семантику мовних одиниць і прагматику їх використання у мовленні. Оцінка набуває статусу універсальної когнітивної категорії, що охоплює всі сфери людського буття і мислення.

Функціональна семантика оцінки всебічно досліджується в комплексних працях Т. А. Космеди, Г. І. Приходько, М. В. Добровольської, Л. Ф. Соловйової та ін. Мовленнєва реалізація категорії оцінки та прагматичні фактори її реалізації відбиті в ґрунтовних розробках І. В. Онищенко, Г. І. Приходько, М. Г. Тер-Григор'ян, Дж. Мартіна та П. Вайта, С. Ханстона та Дж. Томпсона та ін.

Втім залишаються лакуни в дослідженні механізму мисленнєво-мовленнєвого породження оцінки. Актуальність теми пропонованої розвідки визначається необхідністю встановлення когнітивно-комунікативних факторів реалізації оцінки в контексті дискурсу.

У запропонованій нами концепції оцінка виявляється ключовою когнітивно-комунікативною категорією, що корелює з соціолінгвальними характеристиками комунікантів, їх прагматичними намірами і визначає їх мовленнєву поведінку.

Мета статті. Дослідження проведено в руслі когнітивно-комунікативної аксіології зображеного дискурсу (див. Бігунова, 2017), яка має на меті вивчення когнітивних процесів у свідомості комунікантів під час мовленнєвого продукування оцінки, на підставі вивчення зображеного автором художнього твору внутрішнього мовлення комунікантів та їхньої невербальної поведінки.

Метою статті є встановлення когнітивно-прагматичної природи оцінювання, а також виокрем-

лення прагматичних закономірностей комунікативних виявів оцінки. Поставлена мета визначає наступні завдання: розглянути семантичну категорію оцінки в дослідницьких парадигмах когнітивної лінгвістики та прагмалінгвістики та змодельовати когнітивно-дискурсивний процес перетворення оцінного судження в оцінне висловлювання в англomовній художній персонажній комунікації.

Матеріал аналізу складає вибірка з 350 контекстів вираження оцінки персонажами сучасного англomовного художнього дискурсу.

Аналіз досліджень. Феномен оцінки постає як інтуїтивно зрозумілий, але він важко піддається визначенню. Оцінка видається багатоаспектною прагматичною когнітивною функційно-семантичною категорією. На думку С. Ханстона і Дж. Томпсона, оцінка є вираженням ставлення чи позиції мовця, його точки зору чи почуттів щодо явищ чи пропозицій, про які йде мова (Hunston, Thompson, 2001). За Г. І. Приходько, оцінка є наслідком осмислення й відображення дійсності через призму її сприйняття людиною (Приходько, 2017).

Оцінка – категорія когнітивна, оскільки в її структурі лежать різні ментальні операції: врахування сутнісних характеристик суб'єкта оцінки, усвідомлення об'єкта (проблемної ситуації), виявлення дискретних характеристик об'єкта (занурення у сферу предмета / явища), вибір критеріїв оцінювання, оцінка критеріїв, формування власне оцінної характеристики обраного критерію, параметра (оцінки об'єкта) (Соловйова, 2000; Тер-Григор'ян, 2009). Після циклу створення оцінки можливий етап вибору засобів її реалізації через слово або невербальний комунікативний засіб, оцінне судження може перейти у внутрішнє чи зовнішнє мовленнєве висловлювання.

В комунікативному плані оцінка виступає як семантична категорія. Т. А. Космеда вважає, що «оцінка – це така думка про предмет, яка виражає його характеристику з огляду на категорії цінності, а цінність – це будь-який предмет певного зацікавлення, бажання, прагнення тощо. Поняття цінності всеохопне: людина оцінює все, що було, є, буде, може бути й могло би бути» (Космеда, 2001: 7).

І. В. Онищенко вважає, що оцінка – це сукупність різнорівневих мовних одиниць з оцінним значенням, які виражають позитивне чи негативне ставлення мовця до змісту повідомлення, спрямоване на реалізацію певного комунікативно-прагматичного завдання (Онищенко, 2004: 17).

Г. І. Приходько та М. Б. Добровольська стверджують, що оцінка – це «спосіб сприйняття навколишнього світу, подій та людей в процесі комунікації, використовуючи при цьому власні погляди, відчуття чи стереотипи» (Приходько, Добровольська, 2024: 10).

Процес комунікації загалом і процес породження оцінки зокрема потребують вивчення не тільки лінгвальних й екстралінгвальних параметрів комунікації, але й аналізу когнітивних процесів у свідомості комунікантів, що передують вербалізації оцінки.

Виклад основного матеріалу. Необхідними передумовами формування комунікативного контексту вважають ситуацію спілкування, досвід і знання його учасників, їхні наміри один щодо одного, їхні статусно-рольові характеристики, предмет спілкування, психічні та фізичні стани, певні культурні й соціальні фактори, що впливають на реалізацію змісту висловлювання (Онищенко, 2004; Приходько, Добровольська, 2004). Всі ці фактори впливають на формування оцінного ставлення мовця до оточуючої дійсності і до предмета обговорення. Численні розвідки свідчать про вибірковість оцінки: вона фіксує тільки те, що важливо для суб'єкта оцінки. Певний об'єкт оцінюється людиною, якщо він потрапляє у її ціннісне поле. Те, що виявляється цікавим для одного суб'єкта, іншого залишає байдужим. Серед численних навколишніх явищ оцінюються тільки ті, що цікавлять певний суб'єкт у певний момент часу.

Пропонуємо брати до уваги опозицію **«безоцінність» – «оцінність»**. «Безоцінність» маркує байдужість суб'єкта до об'єкта: останній не торкається сфери інтересів суб'єкта і тому не оцінюється ані в думках, ані в мовленні. Коли об'єкт потрапляє у сферу інтересів індивіда, обов'язково формується оцінне судження: позитивне, негативне, змішане. Це судження може залишитись невисловленим, а може реалізуватись оцінним висловлюванням. Вважаємо, що оцінне висловлювання не може бути нейтральним: якщо суб'єкт оцінки заявляє про свою невизначеність або байдужість до певного об'єкта, це свідчить про його латентну позитивну оцінку (якщо він відчуває заздрість до об'єкта оцінки) або латентну негативну оцінку (якщо правила ввічливості або певні

прагматичні настанови комуніканта не дозволяють «озвучити» негативне ставлення).

Відносно **норми** в шкалі інтенсивності, ми дотримуємося думки, що вона припадає не на середину шкали, а збігається з її позитивним полюсом, отже шкала оцінок характеризується асиметричністю. Позитивна оцінка – це як мінімум відповідність нормі або підвищення інтенсивності та емоційності оцінки на оцінній шкалі вбік позитивного максимуму, а негативна оцінка передбачає відхилення від норми та віддалення від норми вбік негативного максимуму.

Слід також скорегувати такий аспект породження оцінного висловлювання, як його **мотив**. Звісно, людина скеровує свою оцінну діяльність на ті об'єкти, які потрапляють у сферу її інтересів. Проте, часом висловити оцінку (як правило, позитивну) мовець змушує сам об'єкт оцінки: це трапляється, коли об'єкт майбутньої оцінки запитує, як він виглядає, чи подобається співрозмовникові його нова зачіска чи сукня, або страва, яку він приготував. Слід згадати і про комунікативні ритуали, в які люди постійно занурені, коли мовлення стає автоматичним, шаблонним, і людина намагається дотримуватись мовленнєвого етикету: це відбувається, коли людину вітають подарунком, показують свій будинок або пригощають обідом. У окреслених комунікативних ситуаціях вважаємо, що первинною є не оцінка, сформована у свідомості комуніканта, а усвідомлювана потреба оцінки, що слугує стимулом породження стереотипного позитивно-оцінного мовлення.

Оцінка, особливо позитивна, також дозволяє мовцю змінити тему бесіди, пом'якшити критику або відмову, таким чином набуваючи статусу комунікативної тактики. У такому разі усвідомлення необхідності вираження оцінки теж передує висловленню оцінки.

Слід зазначити, що не будь-яке оцінне судження, сформоване індивідом, експлікується у висловлювання. У певній комунікативній ситуації суб'єкт оцінки може не відчувати потреби поділитися сформованою у свідомості оцінкою зі співрозмовником з певних прагматичних причин: вона може бути недоречною, може зачепити почуття співрозмовника, може створити ризик для «обличчя» суб'єкта або об'єкта оцінки та ін. Навіть якщо суб'єкт оцінки вирішує висловити оцінку певного об'єкта вголос, сформульоване оцінне висловлювання не завжди буде дорівнювати оцінному судженню за інтенсивністю або за знаком «плюс – мінус». Пропонуємо наступні варіанти співвідношення оцінного судження й оцінного висловлювання:

1) оцінне судження = оцінне висловлювання (за знаком «+ / -» і за інтенсивністю);

2) оцінне судження $\neq$ оцінне висловлювання за знаком «+ / -» (судження наділене знаком «-», а висловлювання – знаком «+» або навпаки);

3) оцінне судження $\neq$ оцінне висловлювання за ступенем інтенсивності: судження являє собою раціональну позитивну оцінку, а вголос висловлюється перебільшена емоційна оцінка;

4) оцінне судження $\rightarrow$ відсутність оцінного висловлювання;

5) відсутність оцінного судження $\rightarrow$ оцінне висловлювання як ритуальна дія.

На наше переконання, значення, яке суб'єкт надає своєму оцінному висловлюванню, може відрізнятися від його розуміння реципієнтом, який може сприйняти оцінне висловлювання як об'єктивне або суб'єктивне, щире або нещире, доречне або недоречне, схвальне або образливе та ін.

Коли судження набуває форму висловлювання, воно проходить через прагматичні фільтри: формується ступень категоричності, емоційності, експресивності, щирості, упередженості оцінного висловлювання.

Пропонуємо розглянути перетворення оцінного судження на оцінне висловлювання в художньому дискурсі, який, на думку Є. В. Бондаренко, є яскравим прикладом відображення необ'єктивної реальності в об'єктивних формах. У глобальному масштабі він імманентно є зображенням створеної в уяві автора, тобто віртуальної, реальності (Бондаренко, 2005: 41).

Діалогічне мовлення в художній прозі є імітацією усного розмовного мовлення і значною мірою підпорядковується законам побудови та функціонування останнього. Художній діалог сприяє створенню ефекту об'єктивності та достовірності подій, оскільки автор відсторонюється від їх опису й оцінки, передаючи цю функцію персонажу-мовцю. Достовірність персонажного мовлення в художньому дискурсі досягається за рахунок відтворення основних характеристик усного мовлення: емоційності, спонтанності, ситуативності, контактності тощо.

Як вже було сказано, оцінка може формуватися тільки у свідомості людини і не «виходити на поверхню». У реальній комунікації думки людей відомі лише їм самим, про справжнє оцінне ставлення співрозмовника можливо тільки здогадуватися. Однак, у зображеному, зокрема, художньому дискурсі ставлення персонажа до певного об'єкту відомо читачеві завдяки зусиллям автора дискурсу, який наводить внутрішнє мовлення персонажа, описує його думки. Наприклад, поліцей-

ський Хейміш помічає, як змінилось лице його начальника, детектива Джиммі Андерсон (вже помітно, що він випиває), проте цей негативно-оцінний умовивід залишається неказаним і вголос Хейміш цікавиться поліцейськими справами:

Hamish noticed that Jimmy's usually sharp foxy face was getting blurred round the edges and his blue eyes were watery. The amount the detective drank was at last beginning to show.

"What's all this about burglaries?" asked Hamish (Beaton, 2010: 6).

Отже, у наведеному епізоді присутнє оцінне судження, відображене в описі думок Хейміша, але відсутнє оцінне висловлювання: висловлювати негативну оцінку начальнику було б «іллокутивним самогубством».

В іншому епізоді Хейміш зустрічає свою подругу Елспет, яка вже певний час працює у великому місці журналістом. З опису його думок читач дізнається, що він радий її бачити і йому подобається, що вона виглядає як раніше, не такою витонченою та «городською». Проте, він не вважає за потрібне виводити свій позитивно-оцінний умовивід у зовнішнє мовлення: замість цього він шуткує про її чорний одяг:

Elspeth Grant was sitting at his kitchen table. Hamish felt a sudden surge of gladness. She looked more like the old Elspeth than the citified one she had become recently. Her hair was frizzy and formed a halo round her face. Her peculiar silvery eyes looked at him seriously. She was wearing a black cashmere sweater over black corduroy trousers and black suede boots.

"Who's dead?" asked Hamish (Beaton, 2010: 56).

Читач знає з контексту художнього твору, що Хейміш колись майже одружився з Елспет, але «викрутився» і тепер намагається бути більш обережним. Тому він не висловлює вголос позитивну оцінку зустрічі або компліменти зовнішності Еспет.

Суб'єктові оцінки не завжди легко визначитися зі знаком оцінки. Об'єкт оцінки може викликати змішані почуття, що спостерігається, коли Уілмет оцінює новину про те, що Батько Рамсон житиме не у неї в будинку:

I was both annoyed and amused at her news, annoyed because for some reason I did not want him to live at the Beamishes, and amused at the picture of him cooking his own breakfast on a gas ring (Рум, 2009: 41).

Деколи персонажі перераховують одночасно позитивні і негативні риси об'єктів оцінки:

"The female lead is Kimi Katkar. I think she's gorgeous. She's not the best dancer in the world, but she's a beautiful girl" (Roberts, 2008: 577) (пози-

тивна оцінка зовнішності та негативна оцінка вміння танцювати).

Змішана оцінка формулюється і в наступній ситуації, коли подруга критикує Майрона за те, що він безглуздо поводить з новою дівчиною, відтягуючи інтимні стосунки. Висловлена позитивна оцінка слугує засобом мітігації:

"She invited you to her house and told you the kids would be away for the night." "I know." "That's the international signal for Jump My Bones."

He said nothing. "Myron?" "Yes."

"She's a widow – not a cripple. She's probably terrified."

"That's why I'm taking it slow."

"That's sweet and noble, but stupid. And it's not helping."

"So you're suggesting ...?" "A major bone jump, yes" (Coben, 2007: 29).

Наведемо приклад, в якому мовець (Естер) не добирає слів, отже емоційне експресивне оцінне судження дорівнює емоційному експресивному оцінному висловлюванню:

"You silly, prissy, smarmy, common bitch," said Esther. "I don't think I can stand you much longer, Phyllis. Will you please take yourself and your bosom away, and this nagging bore of a man with you?" (Weldon, 2013: 10).

Як бачимо з наведених прикладів, оцінка експлікується у зовнішньому й внутрішньому мовленні оцінною лексикою, переважно прикметниками: *sweet, noble, gorgeous, beautiful, stupid prissy, smarmy*, іменниками: *bore, approval, humour* й дієсловами: *annoy, amuse, suit*.

Втім, норми та правила ввічливості, піклування про власне «обличчя» не дозволяють комунікантові виразити негативну оцінку: він може промовчати, виразити її в зменшеному виді, або висловити протилежне судження – позитивно-оцінне. У наступному епізоді чоловік посидів з дитиною декілька годин і очікує від дружини схвалення. Дійсно, вголос вона виражає позитивну оцінку його діям, але про її справжні почуття читач дізнається з авторського коментаря:

"Already fed and watered," Tom says proudly, like he's conquered a small continent rather than just done the thing I do every day without comment. "I took him out."

"Great," I say, although a little part of me thinks, "damn" (Williams, 2010: 46).

Тобто спостерігаємо неспівпадіння оцінного судження й оцінного висловлювання за знаком «+/-» (судження наділене знаком «+», а висловлювання – знаком «-»).

Подібне неспівпадіння реєструємо і в наступному епізоді: Емма їде з чоловіком в машині і її думки цілком поглинені коханцем, який раптом

зник. Вона у відчаї (про що свідчить її внутрішнє мовлення), але на питання чоловіка, чи все з нею гаразд, відповідає позитивно:

Alex's hand moved to her knee and she jumped. "You OK, Em?"

"How many more times was he going to ask?" "Yes. Yes, I'm fine." (Highmore, 2009: 130).

Отже, читач / дослідник отримує інформацію про відповідність / невідповідність оцінного судження оцінному висловлюванню з внутрішнього мовлення суб'єкта оцінки.

Як і в справжній комунікації, в художньому дискурсі часто зображені ситуації, в яких оцінка є вимушеною, позитивна оцінка висловлюється як реакція на запит, скажімо, про зовнішність співрозмовника:

I've just about decided that I look OK, when Mum comes busting into my bedroom. She's dressed smartly in a purple Windsmoor suit and her face is glowing with anticipation.

"How do I look?" she says with a little laugh. "Smart enough for Claridges?"

"You look lovely, Mum! That color really suits you. Let me just..."

I reach for a tissue, dampen it under the tap, and wipe at her cheeks where she's copied Janice's badger-look approach to blusher.

"There. Perfect" (Kinsella, 2003: 29).

Як бачимо, донька не хоче засмучувати матір і на її питання про те, як вона виглядає, донька висловлює комплімент, після чого докладає певних зусиль, щоб виправити невдалий макіяж, який матері зробила сусідка.

Висловлення позитивної оцінки як соціальний ритуал (прощання з хазяйкою після прийому) ілюструє наступний комунікативний епізод художнього дискурсу дискурсу:

"Thank you for showing me your beautiful home" (Morton, 2010: 109).

Наведемо приклад неспівпадіння оцінного судження й оцінного висловлювання за ступенем інтенсивності: Хью, який в цілому позитивно ставиться до Кейт, з певних прагматичних причин (він сповнений вдячності за її допомогу) відзивається про неї перебільшено схвально (*exaggeratedly*):

"I think I should have met Miss Bain before I met you."

"Haven't you?" "No."

"Kate's wonderful," Hugh said exaggeratedly. "Kindest heart in Christendom" (Trollope, 2010: 76).

Отже, судження являє собою раціональну позитивну оцінку, а вголос висловлюється перебільшена емоційна оцінка.

Як бачимо, суб'єкт оцінки може приховати власне оцінне судження і не висловлювати його

своєму співрозмовникові, він може висловити оцінне судження в спотвореному, прикрашеному виді, проте, зображене внутрішнє мовлення персонажів та авторський коментар інформують читача про істинне відношення персонажа до об'єкту оцінки, а також про ступінь щирості суб'єкта оцінки, ступінь інтенсивності оцінки та її співпадіння або неспівпадіння з оцінним судженням.

Висновки. Таким чином, оцінювання виступає різновидом пізнавальної діяльності людини, це проведена суб'єктом розумова операція над предметом висловлювання. Встановлено, що норма на оцінній шкалі збігається не із серединою шкали, а з її позитивним полюсом, тим самим шкала оцінок видається асиметричною. «Добре» позначає як відповідність нормі, так і підвищення якості оцінюваної ознаки, водночас «погано» позначає відхилення від норми у бік «зниження» якості оцінюваної ознаки.

Хронологічно первинною може бути не оцінка, сформована у свідомості мовця, а усвідомлювана необхідність оцінного висловлювання. Позитивна оцінка надає змогу адресантові змінити тему або

відхилитися від небажаної теми, пом'якшити відмову або критику. У подібних комунікативних ситуаціях, на нашу думку, первинною є усвідомлювана суб'єктом потреба оцінного висловлювання в конкретній комунікативній ситуації.

Оцінне судження, сформоване індивідом, не завжди набуває вербалізації. Навіть якщо людина вважає за потрібне висловити оцінку певного об'єкта вголос, сформульоване оцінне висловлювання не завжди буде збігатися з оцінним судженням як за інтенсивністю, так і за знаком «плюс – мінус». У дослідженні запропоновано наступні п'ять варіантів співвідношення оцінного судження й оцінного висловлювання: 1) оцінне судження дорівнює оцінному висловлюванню за знаком «+/-» і за інтенсивністю; 2) оцінне судження не співпадає з оцінним висловлюванням за знаком «+/-»; 3) оцінне судження не є тотожним оцінному висловлюванню за ступенем інтенсивності; 4) оцінне судження має місце, а оцінне висловлювання – ні; 5) оцінне висловлювання породжується без попереднього оцінного судження як ритуальна дія.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігунова Н.О. Позитивна оцінка: від когнітивного судження до комунікативного висловлювання : монографія. Одеса: КП ОМД, 2017. 580 с.
2. Бондаренко Є. В. Картина світу і дискурс. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен*: колективна монографія. Харків: Константа, 2005. С. 36–64.
3. Космеда Т. А. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики: засоби вираження категорії оцінки в українській та російській мовах: автореф. дис. ... докт. філол. наук : 10.02.01, 10.02.02. Харків, 2001. 32 с.
4. Онищенко І. В. Категорія оцінки та засоби її вираження в публіцистичних та інформаційних текстах : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 2004. 19 с.
5. Приходько Г. І. Оцінка як об'єкт лінгвістики: когнітивно-комунікативний аспект дослідження. *Львівський філологічний часопис*, 2017. № 2. С. 66–70.
6. Приходько Г. І., Добровольська М. Б. Засоби вираження імпліцитної оцінки в англійськомовному художньому дискурсі: лінгвопрагматичний аспект : монографія. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. 168 с.
7. Соловйова Л. Ф. Виразження аксіологічних категорій у сучасній англійській мові (атрибутиви, предикативи і релятиви оцінки) : автореф. дис. ... канд. філ. наук : 10.02.04. Харків, 2000. 22 с.
8. Тер-Григор'ян М. Г. Рівневе виразження оцінки в усному англійськомовному дискурсі (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2009. 21 с.
9. Beaton M.C. *Death of a Witch*. London: C & R Crime, 2010. 268 p.
10. Coben H. *Promise me*. London: Orion, 2007. 454 p.
11. Highmore J. *The Birthday*. London: Headline Review, 2009. 407 p.
12. Hunston S., Thompson G. *Evaluation in Text. Authorial Stance and the Construction of Discourse*. Oxford: Oxford University Press, 2001. 240 p.
13. Kinsella S. *Shopaholic ties the knot*. London: Delta, 2003. 432 p.
14. Martin J. R., White P.R. *The language of evaluation. Appraisal in English*. Palgrave Macmillan, 2005. 278 p.
15. Morton K. *The Distant Hours*. London: Pan Books, 2010. 677 p.
16. Pym B. *A glass of Blessings*. London: Virago, 2009. 277 p.
17. Roberts G.D. *Shantaram*. London: Abacus, 2008. 933 p.
18. Trollope J. *The Men and the Girls*. Leeds: Random House, 2010. 304 p.
19. Weldon F. *The Fat Woman's Joke*. Glasgow: Open Road Media, 2013. 192 p.
20. Williams P. *How to be Married*. London: Headline Review, 2010. 376 p.

REFERENCES

1. Bihunova N.O. (2017) *pozytywna ocena: od kognitywnego sduzhennia do komunikatywnego vyslovliuvannia* [Positive evaluation: from cognitive judgment to communicative utterance]: monohrafiia – monograph. Odessa: KP OMD. 580 p. [in Ukrainian].

2. Bondarenko Ye. V. (2005) Kartyna svitu i dyskurs [The picture of the world and discourse]. Dyskurs yak kohnityvno-komunikatyvnyi fenomen [Discourse as a cognitive-communicative phenomenon]: kolektyvna monohrafiia – collective monograph. Kharkiv: Konstanta. 36–64. [in Ukrainian].
3. Kosmeda T. A. (2001) Aksiolohichni aspekty prahmalinhvistyky: zasoby vyrazhennia katehorii otsinky v ukrainskii ta rosiiskii movakh [Axiological aspects of pragmatics: means of expressing the category of evaluation in Ukrainian and Russian languages]: Avtoref. dys. ... dokt. filol. nauk : 10.02.01, 10.02.02. Kharkiv. 32 p. [in Ukrainian].
4. Onyshchenko I. V. (2004) Katehoriia otsinky ta zasoby yii vyrazhennia v publitsystychnykh ta informatsiinykh tekstakh [The category of evaluation and means of its expression in journalistic and informational texts]: Avtoref. dys. ... dokt. filol. nauk : 10.02.01. 19 p. Dnipropetrovsk. [in Ukrainian].
5. Prykhodko H. I. (2017) Otsinka yak ob'ekt linhvistyky: kohnityvno-komunikatyvnyi aspekt doslidzhennia [Evaluation as an object of linguistics: cognitive-communicative aspect of research]. Lvivskyi filolohichnyi chasopys zb. nauk. pr. – Lviv Philological Journal : collection of scientific works, 2. 66–70. [in Ukrainian].
6. Prykhodko H. I., Dobrovolska M. B. (2024) Zasoby vyrazhennia implitsynoi otsinky v anhliiskomovnomu khudozhnomu dyskursi: linhvoprahmatychnyi aspekt [Means of expressing implicit evaluation in English-language artistic discourse: a linguopragmatic aspect]: monohrafiia – monograph. Lviv – Torun: Liha-Pres. 168 p. [in Ukrainian].
7. Soloviova L. F. (2000) Vyrazhennia aksiolohichnykh katehorii u suchasni anhliiskii movi (atrybutyvy, predykatyvy i reliatyvy otsinky) [Expression of axiological categories in modern English (attributives, predicatives and relative terms of evaluation)]: Avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04. Kharkiv. 22 p. [in Ukrainian].
8. Ter-Hryhorian M. H. (2009) Rivneve vyrazhennia otsinky v usnomu anhlmovnomu dyskursi (na materiali suchasnoi anhliiskoi movy) [Level expression of evaluation in oral English discourse (based on modern English material)]: Avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04. Odesa. 21 p. [in Ukrainian].
9. Beaton M.C. (2010) Death of a Witch. London: C & R Crime. 268 p.
10. Coben H. (2007) Promise me. London: Orion. 454 p.
11. Highmore J. (2009) The Birthday. London: Headline Review. 407 p.
12. Hunston S., Thompson G. (2001) Evaluation in Text. Authorial Stance and the Construction of Discourse. Oxford: Oxford University Press. 240 p.
13. Kinsella S. (2003) Shopaholic ties the knot. London: Delta. 432 p.
14. Martin J. R., White P.R. (2005) The language of evaluation. Appraisal in English. Palgrave Macmillan. 278 p.
15. Morton K. (2010) The Distant Hours. London: Pan Books. 677 p.
16. Pym B. (2009) A glass of Blessings. London: Virago. 277 p.
17. Roberts G.D. (2008) Shantaram. London: Abacus. 933 p.
18. Trollope J. (2010) The Men and the Girls. Leeds: Random House. 304 p.
19. Weldon F. (2013) The Fat Woman's Joke. Glasgow: Open Road Media. 192 p.
20. Williams P. (2010) How to be Married. London: Headline Review. 376 p.